



De zin van het verschil

Culturele diversiteit in de praktijk

Louis Ferrant – Huisartsgeneeskunde - Universiteit Antwerpen

Universiteit Antwerpen

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



**Socio-culturele minderheden en
gezondheidszorg**

- ◆ Persoonsgebonden factoren
- ◆ Structurele factoren: - financiële
- maatschappelijke

Culturele factoren
Informatie

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Drank als bindmiddel

domus
medica

- ◆ Man 50 jr : belangrijk drankprobleem met cirrhose, stopt intermitterend
- ◆ Homoseksuele relatie
- ◆ Vriend stoer en bezorgd: drinkt ook
- ◆ Drankprobleem niet bespreekbaar
- ◆ Rol van de huisarts ?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Drankprobleem onbespreekbaar?

domus
medica

Inschatten van de ernst
Uit de ontkenning halen via medische vragen: cardiale last?
neurologisch? GI ?
Risicogedrag bespreken : autorijden?
Maatschappelijke implicaties

Kernvraag: wat is de betekenis van de drank in de relatie?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



<u>PERSOONSGEBONDEN FAKTOREN</u>		
PERCEPTIE VAN EIGEN GEZONDHEID Ziekte Kennis Attitude (minderwaardigheid) vaardigheden tijdsperspektief participatie	PSYCHOLOGISCHE FAKTOREN angst stress emotionele betrokken- heid vroegere ervaringen	
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel		

Slordige zelfredzaamheid		
◆ Grootvader: COPD, Coronair lijden, neuropathie, risico op ongevallen ◆ Grootmoeder: obees, IDDM, bijna blind, ulcera OL, suprapubische sonde, infecties ◆ Ouders: tuinders met 3 kinderen ◆ Harde werkers, planttrekkers ◆ Hygiëne : ondermaats ◆ Besparen ondanks tegemoetkomingen ◆ Andere cultuur of verzwegen drempels ?		
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel		

structurele factoren

domus
medica

- ◆ Eerste hulp: maatschappelijk assistent?
- ◆ Bevragen: hoe kunnen we u helpen? Welke vragen hebt u?
- ◆ In hun culturele schema's proberen te komen en kijken hoe daarop inspelen
- ◆ Waar is de grens tussen slordigheid, armoede, verwaarlozing?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Structurele factoren: maatschappelijke

domus
medica

- ◆ Voorzieningen: 1° lijn: HA/groepspraktijk/WGC
2° lijn : hospitalen, polikliniek, specialisten, spoedgevallen, CGGZ
3° lijn : UZ
Organisatorisch: betaling: per prestatie, 3° betalende, forfait, uitgesteld, budgetbeheer

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Communicatie zonder woorden

domus
medica

- ◆ Noord-Afrikaanse vrouw, 2° zwangerschap
- ◆ Geen anamnese mogelijk
- ◆ Welk onderzoek?
- ◆ Welke diagnose ?
- ◆ Welk beleid ?

- ◆ Interculturele bemiddeling: professioneel? Via via ?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



CULTURELE FAKTOREN

domus
medica

Taal
Lichaamsbeeld
Pijnbeleving
Referentiekaders
in verband met ziekte
Struktuur van gezondheidszorg in thuisland
Levensstijl

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Verschillen in ziekteinzicht en gedrag

domus
medica

- ◆ Vraag naar AB, cortisone, technische onderzoeken bij allochtonen
- ◆ Seksualiteit en risicogedrag in andere culturen
- ◆ HIV patiënten
- ◆ Hoe informatie overbrengen ?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



INFORMATIE

domus
medica

Toegang tot informatie
Kwaliteit van informatie
Kritische zin
Duale informatiemaatschappij

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



De “interculturele” raadpleging

domus
medica

- ◆ Geen enkel probleem: één spoor volgen en op tijd aankomen
- ◆ In het water springen en zien wat er komt
- ◆ Een kwestie van truc's en andere recepten
- ◆ Meersporenbeleid en toch niet verloren lopen

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Iraakse vrouw 55 jaar

domus
medica

- ◆ Pas in België, vervoegt dochters die wel nederlands spreken
- ◆ ‘moeilijk ademen, duizeligheid,’
- ◆ Normaal KO
- ◆ Diagnose : heimwee ?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Hoe aanpakken?

domus
medica

- ◆ KO met uitleg en benoemen van geruststellende factoren
- ◆ Niet zeggen : 'je mankeert niets' maar wel: 'lichaam functioneert niet goed'...
- ◆ Welke uitlokkende factoren : gevoel van te verstikken ? Te duizelen?
- ◆ Lichaam geeft signalen : evenwicht is verstoord
- ◆ Ziekterol ?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



3 vragen

domus
medica

- ◆ Is onze psychosomatiek te rationeel ?
- ◆ Lichaamssymboliek of somatisatie ?
- ◆ Traditionele geneeskunde en/of psychotherapie ?

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Zeynep ° 1960

domus
medica

- ◆ 1968 : van Turkije naar België
- ◆ 1978 : gehuwd , 2 dochters
- ◆ 1981 : schoonmaakster in UZ
- ◆ 1987 : man werkloos

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Zeynep (2)

domus
medica

- ◆ 05-2002 : “ mijn maag brandt, mijn buik zwelt, ik zie zwart voor mijn ogen, ik heb geen eetlust meer, ik ben misselijk”
- ◆ 07-2002 : “ Ik heb een prop in mijn keel , ik kan niet slikken, ik heb een droge tong en een vieze smaak in de mond, ik heb geen kracht meer en nu begint mijn hoofd ook te draaien”

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



domus
medica

-
- The image shows three chimpanzees in a row, each representing a different level of hearing. The first chimpanzee on the left is holding its hand to its ear, looking concerned, with the text 'What I hear' above it. The middle chimpanzee is covering its eyes with its hands, looking frustrated, with the text 'What I think I hear' above it. The third chimpanzee on the right is holding a stethoscope to its chest, looking calm, with the text 'What I really hear' above it.

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

domus
medica

-

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

Een Ruandese man met hoofdpijn

domus
medica

- ◆ Jean-Christophe H. ° 1966, sinds 1997 in België
- ◆ Van 1992 tot 1997 studies in Moskou : industrieel ingenieur
- ◆ Diploma niet erkend : werkt als boekhouder voor vzw
- ◆ Klacht : hoofdpijn

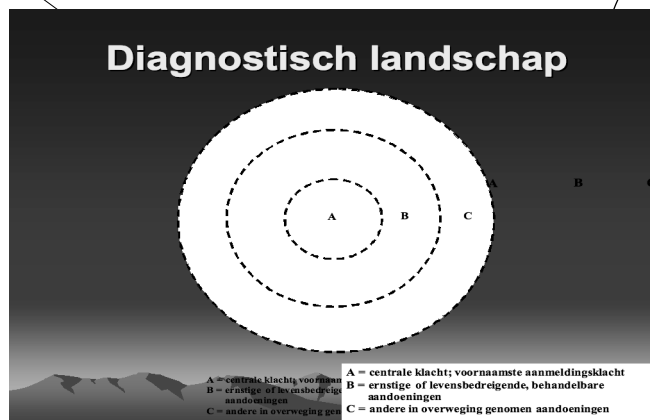
Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Diagnostisch landschap

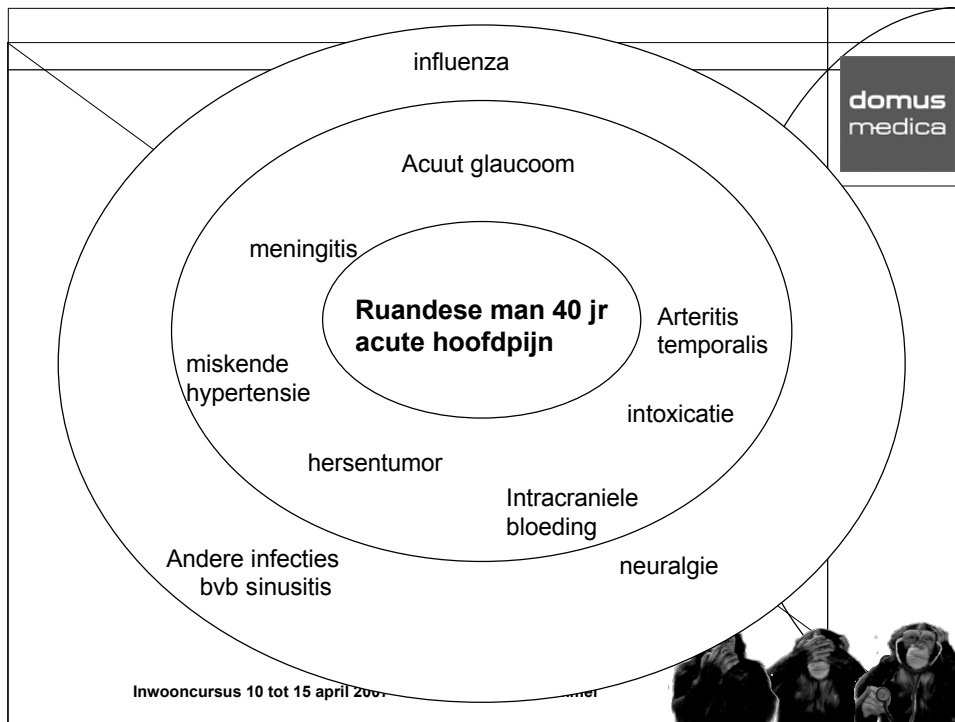
domus
medica

Diagnostisch landschap



Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel





Hypertensie bij Afrikanen

- ◆ Hogere prevalentie vooral bij West-Afrikanen
- ◆ Beleefd als symptomatische ziekte
- ◆ Gevolg: mindere therapietrouw
- ◆ Etnische implicaties voor de behandeling: bèta-blokkers en ACE-inhibitoren minder effectief

In the top right corner, there is a logo for **domus medica**. In the bottom right corner, there is a small illustration of three chimpanzees. At the bottom left, the text reads: *Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel*.

Frequente ziektebeelden

domus
medica

- ◆ Diabetes
- ◆ Hypertensie
- ◆ Scabies
- ◆ Ferriprive anemie
- ◆ Vit D deficiëntie
- ◆ Depressie (gesomatiseerd)
- ◆ Oesofagitis

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Niet te missen diagnoses

domus
medica

- ◆ TB (pulmonair, nier, Pott...)
- ◆ CO- intoxicatie + aandacht voor huisvesting
- ◆ Malaria (Centraal Afrika)
- ◆ SOA
- ◆ Myocardinfarkt
- ◆ Gemaskeerde impotentie: zwakke benen, rugpijn..
- ◆ Epilepsie behandeld als bovennatuurlijke ziekte

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Specifieke situaties

domus
medica

- ◆ Rouwverwerking na overlijden, na doodgeboren kind....
- ◆ Hyperventilatie aangebracht als hoofdpijn
- ◆ “eisende” patiënten: Oost-Europa, Marokko
- ◆ ‘gevoel te gaan sterven’
- ◆ Lichaamsbeeld : verstoord na bvb ongeval
- ◆ Ziektewinst = overlevingsstrategie
- ◆ Attestenwinkel: ‘kan je dit niet schrijven ?’

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Vreemdelingen zonder wettig verblijf

domus
medica

- ◆ Aanpassingspathologie :
- ◆ Post-traumatische stressstoornis (geen eenduidige symptomatologie, geen cultureel antwoord)
- ◆ Depressie (dikwijls gesomatiseerd)
- ◆ Psychosomatische klachten : angstaanvallen, hyperventilatie, maagklachten....dikwijls geen correlatie met status in land van herkomst

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Culturele competentie (algemeen)

domus
medica

- ◆ Minimum inzicht in belangrijke culturen
- ◆ Spanningsveld tussen visies van de hulpverlener en culturele visies van hulpvrager
- ◆ Spanningsveld bij de jongeren: ambivalentie tussen eigen cultuur - maatschappij

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Medisch-technische aspecten

domus
medica

- ◆ Kennis van de epidemiologie en klinische manifestatie van ziekte in verschillende etnische groepen (cfr diabetes bij Noord-Afrikanen)
- ◆ Kennis van de verschillende effecten van behandeling in verschillende etnische groepen (cfr Hypertensie bij West-Afrikanen)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Persoonlijke aspecten bij patiënt

domus
medica

- ◆ Kennis van de context waarin mensen leven (cultureel, sociaal, historisch) cfr Iraakse vrouw
- ◆ Zich bewust zijn van de wijze waarop de culturele herkomst van de patiënt diens ideeën over gezondheid, gezondheidszorg, referentiekader, evidentie van normen en waarden kan beïnvloeden (cfr Turkse vrouw)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Persoonlijke aspecten bij hulpverlener

domus
medica

- ◆ Zich bewust zijn van eigen ideeën over gezondheid en gezondheidszorg, eigen referentiekader en evidentie van eigen normen en waarden (bvb westers beeld van depressie)
- ◆ Zich bewust zijn van eigen vooroordelen en de neiging tot stereotyperen (mal-partoutsyndroom)
- ◆ Zich bewust zijn van persoonlijke en professionele onzekerheid
- ◆ Flexibel en creatief kunnen inspelen op nieuwe situaties
- ◆ Informatie kunnen overbrengen (zelf of via ICB's)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel



Aspekten in relatie tot de maatschappij en het gezondheidssysteem

domus
medica

- ◆ Kennis van wettelijke regels en juridische procedures met betrekking tot de zorg aan een diverse patiëntengroep (cfr www.medimmigrant.be)

Inwooncursus 10 tot 15 april 2007 - CP Vossemeren, Lommel

